

مطالعه ارزشمندی سازی مراکز گردشگری استان اصفهان

تالاب گاوخونی

سید هدایت‌الله نوری*

رهاورد تحقیق:

مقدمه

تالاب‌ها از جمله پدیده‌های طبیعی جهان هستی هستند که ظرافت و شگفتی خلقت در آنها در جلوه‌هایی متنوع قابل مشاهده است و در تمام جهان به‌طور روزافزون مورد استقبال عاشقان طبیعت، گردشگران و پژوهشگران قرار می‌گیرند. در تعریف تالاب گفته می‌شود: «تالاب ناحیه‌ای است از مظاهر طبیعی خدادادی که در روند پیدایش، خاک آن به‌وسیله آبهای سطحی و زیرزمینی به‌صورت اشیاع درآمده و در طی یک دوره مشخص و شرایط عادی محیطی تشکیل شده و دارای توالی زیستی می‌باشد. این مجموعه بوم‌سازگان (اکوسیستم) دارای جوامعی از گیاهان و جانوران است که امکان سازگاری در

چنین شرایط بوم‌شناختی (اکولوژیک) را دارا می‌باشند.»^۱
تالاب‌ها از ارزشهای بی‌شماری برخوردارند. تنظیم سیستم چرخش آب، فضای مناسب برای چرخه زیست با انواع و اقسام گونه‌های گیاهی و جانوری و همچنین محیطی زیبا و جذاب برای سیر و سیاحت، تأمل و تفکر در طبیعت و تفریح از جمله مهمترین ارزشمندیهای تالابها هستند.

* - دکترای جغرافیا و عضو هیأت علمی دانشگاه اصفهان.
۱- نصرت‌الله محبوبی صوفیانی، مطالعه لیمونوزیک و حفظ تعادل آبهای داخلی تالاب گاوخونی، اداره کل محیط زیست استان اصفهان، ۱۳۷۵، ص ۲.

نقشه موقعیت
جغرافیایی
تالاب گاوخونی

از شرق به بیابانهای نداشتن یزد، از شمال غربی به ورزنه، از غرب و جنوب غربی به روستاهایی از منطقه جرقویه محدود می شود و در جنوب آن تا فاصله طولانی هیچ آبادی دیده نمی شود.

شهر ورزنه در ۱۴ کیلومتری شمال غربی تالاب، بزرگترین مرکز جمعیتی نزدیک به تالاب است که به لحاظ موقعیت در اواخر مسیر زاینده رود و در سمت ناحیه زیبای تالاب گاوخونی واقع شده است. شهر ورزنه مرکز بخش بن رود از شهرستان اصفهان و در ۱۲۰ کیلومتری مرکز شهرستان است. این شهرکهن با بیش از ده هزار نفر جمعیت، علی رغم دارا بودن ویژگیها و امکانات معمول یک مرکز شهری، هنوز ساختار روستایی خود و از جمله اهمیت بخش کشاورزی را حفظ کرده است.

تالاب گاوخونی از مسیرهای متعددی به اصفهان متصل می شود، که مهمترین آن مسیر ورزنه- شاخ کنار است، همچنین با شهرهای شهرضا، نائین و یزد نیز مرتبط است.

۲- علی اکبر، دمخدا، فرهنگ دمخدا، ص ۳۶۲، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۳۵، تهران، ص ۴۷.

۳- مسعود مهربار، رخساره باتلاق گاوخونی، اداره حفاظت محیط زیست استان اصفهان، ۱۳۶۴، ص ۱۰.

۴- علی شفیعی نیک آبادی، گرگویه (جرقویه)، سرزمینی ناشناخته بر کران کویر، انتشارات غزل، اصفهان، ۱۳۷۶.

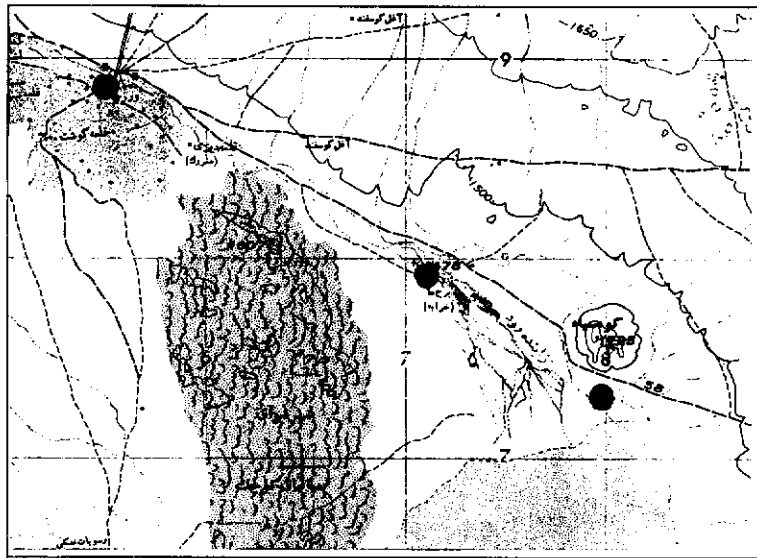
معرفی کلی

تالاب گاوخونی پایانه حوضه رودخانه زاینده رود، یکی از هیجده تالاب ثبت شده جهان در پهنه جغرافیایی ایران است. تالاب گاوخونی سرشار از چشم اندازهای طبیعی است و با توجه به موقعیت جغرافیایی آن در آستانه گستره وسیع ناحیه بیابانی، از پدیده های نادر فصلی است.

از گاوخونی با کلمات و تعابیری متفاوت چون «گاوخونی» به معنای «خانه گاو» که ناظر بر وجود گاو زیاد^۱، و یا «گورخوانی» که از وجود گورخر فراوان در این ناحیه و «گاوخانی» که به مفهوم چاه بزرگ است^۳ صحبت شده و در دیدگاهی دیگر نیز گاوخونی از ترکیب کلمه «گابه» از ریشه گی (جی) و خانی = خانیک (پهلوی) به مفهوم چشمه و حوضه آبگیر^۴ پدید آمده است.

تالاب گاوخونی در حدود ۴۷۶ کیلومتر مربع وسعت دارد و در فاصله ۵۲/۴ و ۵۲/۵۹ طول جغرافیایی و ۳۲ و ۳۲/۱۲ عرض جغرافیایی قرار گرفته است. عرض گاوخونی حداکثر تا ۳۵ کیلومتر و طول آن ۴۵ کیلومتر و عمق آن بین ۸۰ تا ۱۲۰ سانتی متر تخمین زده می شود. گفتنی است که، وسعت، عمق و میزان آب گاوخونی نسبت به شرایط بارندگی به شدت متغیر است.

این تالاب از شمال به چند روستای متروکه،

محل‌های مناسب
برای راه‌اندازی
امکانات گردشگری

جغرافیای طبیعی تالاب

ارتفاع متوسط تالاب حدود ۱۴۷۰ متر است و گذشته از چند عارضه ژئومورفولوژیک چون کوه سیاه در شمال تالاب و تپه‌های شن روان در جنوب، غرب و جنوب غربی، سایر نقاط و محدوده اطراف یکنواخت است. تالاب گاوخونی پایاب زاینده‌رود و پست‌ترین نقطه زون زمین‌شناسی سنندج - سیرجان و مربوط به فعالیت‌های کوهزایی آلپ در دوران سوم است.

حوالی تالاب را بجز ناحیه آبریز زاینده‌رود، خاکهای شور احاطه کرده که امکان رویش گیاهان را از بین برده است و در عوض دریاچه‌های نمک و نمک‌زارها را که از قدیم منبع درآمد ساکنان بخش‌های غربی و جنوب غربی بوده پدید آورده است.

اقلیم گاوخونی بر پایه پهنه‌بندی‌های اقلیمی مختلف، بیابانی سرد خشک و همچنین خشک و کم آب است. متوسط بارندگی سالانه ۸۹/۳ و متوسط درجه حرارت سالانه ۱۵/۶ درجه سلسیوس است. معدل دمای حداکثر ۳۷/۸ سلسیوس و حداقل ۵/۵- درجه سلسیوس است. اقلیم ناحیه تالاب به دلیل نوسانات حرارتی و پایین بودن رطوبت نسبی در منطقه به خوبی شرایط بیابانی بودن آن را نشان می‌دهد. اما این شرایط به طرف گاوخونی تحت تأثیر شرایط بوم‌شناختی

تالاب تعدیل می‌شود. در حوالی تالاب گاوخونی از اوایل پاییز تا اواسط بهار، شبها سرد و در بقیه سال مطلوب است و روزها فقط از نیمه دوم پاییز تا عیدنوروز تا حدی سرد است.

آب در تالاب

تالاب بجز از آب زاینده‌رود به میزانی ناچیز از برخی رودخانه‌های فصلی کم آب ناحیه جنوب شرق و زهکش‌های طبیعی و مصنوعی تغذیه می‌شود.

زاینده‌رود از غرب به شرق، بویژه از حوالی شهر اصفهان به سرعت آب خود را از دست می‌دهد، چنانکه از پل خواجه‌تا و رزنه متوسط ۸۸۷ میلیون مترمکعب آب سالانه، به ۶۷ میلیون متر مکعب (دبی ۱/۵ مترمکعب در هر ثانیه) می‌رسد.^۵

ویژگی دیگر آب گاوخونی نوسان شدید آب ورودی است که در ماه‌های فروردین و اردیبهشت به حداکثر میزان آب‌دهی و در شهریور به حداقل خود می‌رسد.

۵- سیدهدایت الله نوری، ارزیابی پتانسیل کشاورزی شهرستان اصفهان، (به زبان آلمانی)، پایان‌نامه دکتری دانشگاه وین، ۱۹۹۵.

براساس توافق بین اداره کل حفاظت محیط زیست استان و سازمان آب منطقه‌ای، سازمان آب برای حفظ حیات تالاب موظف به تأمین آب به میزان ۵ مترمکعب در ثانیه است یعنی بیش از سه برابر آنچه به طور متوسط به گاوخونی می‌رسد.^۶ کیفیت آب ورودی به تالاب نیز گذشته از شرایط نامناسب آبراهه‌های نمکی، تحت تأثیر فاضلابهای صنعتی، فاضلابهای کشاورزی و فاضلابهای شهری و روستایی قرار دارد که شرایط نامطلوب برای بوم‌سازگان (اکوسیستم) تالاب را به وجود آورده است.

پوشش گیاهی

تالاب فقط در بخش شمال و شمال غربی (محل ورود آب زاینده‌رود) دارای پوشش گیاهی است. انشعابات رودخانه زاینده‌رود از چند کیلومتر قبل از ریزش به تالاب، آبراهه‌هایی را که حوالی آنها پوشیده از نیزارهای متراکم است پدید آورده است. پس از نیزارها، پوشش متراکم درختان، منظره جنگل دست‌نخورده‌ای را ترسیم می‌کند، این درختان متراکم به تدریج با دور شدن از رودخانه تبدیل به درختچه و بوته‌زار می‌شوند. انواع مهم پوشش گیاهی تالاب گاوخونی عبارت‌اند از: نی، گز، گون، اشنان، تاغ، درمنه و قیچ.

حیات وحش

در مصب تالاب گاوخونی آبزیان بسیاری از جمله، ماهی کپور و برخی از انواع دیگر ماهی که در صورت آلودگی کمتر آب دیده می‌شوند، زندگی می‌کنند. گورخر از حیوانات بومی منقرض شده منطقه است. آهو، کل، قوچ، میش، گرگ، شغال، روباه، خرگوش، تشی و احتمالاً پلنگ حیواناتی هستند که هنوز کم و بیش در حوالی تالاب یافت می‌شوند. ولی زیباترین چهره تالاب گاوخونی را چون سایر تالاب‌ها، پرندگان مهاجر و به اصطلاح زمستان‌گذران می‌سازند. این پرندگان از اواسط

پاییز تا اواخر فروردین در تالاب و بیشتر در منطقه آبریز زاینده‌رود تجمع می‌کنند. پرندگان مهاجر به گاوخونی؛ انواع کاکایی، فلامینگو، سلیم، آبجلیکه، خروس کولی، کشیم، باکلان، پلیکان، حواصیل، کلنگ، بوتیمار، انواع کله‌سبز، اردک، لک‌لک، غاز، فیلوش، اردک نوک‌پهن و... می‌باشند. همچنین پرندگان شکاری چون عقاب، سنقر تالابی، دلیجه، شاهین و کرکس نیز در منطقه وجود دارد.

سیمای تالاب

تالاب گاوخونی از جهت‌های متفاوت دارای چشم‌اندازهای متنوع طبیعی است. اما در شمال و شمال غرب تالاب - ناحیه‌ای که آب رودخانه به منطقه گاوخونی وارد می‌شود - و در این مقاله به عنوان گردشگاه معرفی می‌شود، چهره طبیعت، چهره‌ای متفاوت، زیبا، دیدنی و خاطره‌انگیز است. حدود ده کیلومتر مانده به گاوخونی، بند قدیمی و مخروبه شاخ‌کنار را می‌توان نقطه آغاز محدوده گردشگری محسوب کرد. بند شاخ‌کنار، اختلاف ارتفاع آب و آبشار بند، در کنار پوشش گیاهی متراکم، به این محدوده منظره جذاب داده است. از اینجا تجمع آب و کاهش سرعت آن، و به تبع آن پوشش متراکم گیاهی و نیزار، سیمای عمومی رودخانه را به کلی تغییر می‌دهد. با فاصله کوتاهی پس از بند، رودخانه به شعبات مختلف کوچک و بزرگ تقسیم می‌شود که آب هر کدام مخفی شده در نیزارهای بلند به گونه‌ای در پیچ و خم زیبا ولی هول‌انگیز، مسیر خود را به سوی داخل تالاب طی می‌کند. از حاشیه رودخانه که دور شویم، در پس نیزارها، نمونه‌ای - هر چند کم وسعت - از جنگلهای بکر و اسرارآمیز دیده می‌شود که فقط با آشنایی کامل به منطقه و آن‌هم به سختی دست‌یافتنی است.

۶- شرکت کشت و دام جهاد تعاون اصفهان، احیای مرتع ورزنه، اداره کل منابع طبیعی استان اصفهان، اصفهان، ۱۳۷۵.

یکی دیگر از چشم‌اندازهای جذاب منطقه را ساحل هموار و یکدست تالاب تشکیل می‌دهد. از سمت شمال تالاب، انسان در افق آبی و روشن در هوای صاف بیابانی منطقه، تا کیلومترها عمق تالاب را احساس می‌کند. از همین نظر نیز در فصولی از سال، تجمع پرندگان مهاجر که در صف‌های منظم با حرکاتی موزون خودنمایی می‌کنند، زیبا، دیدنی و خاطره‌انگیز است. در همین جا باید به شبهای زیبای کنار تالاب با آسمان پرستاره و شفاف آن که برای هر گردشگری از تالاب به یادماندنی است، اشاره کرد.

منظره زیبای سیاه‌کوه با چشم‌انداز دیدنی آن از دیگر زیباییهای این بخش گاوخونی است. در سایر نواحی تالاب گاوخونی، تپه‌های شن روان، نمک‌زارها، باتلاقها و همچنین مناطق آب‌گرفته کم‌عمق تالاب هر کدام مناظر جذابی برای دوستداران طبیعت است.

تالاب گاوخونی یک گردشگاه پاییزی - زمستانی است. هماهنگی و تعامل اقلیم، پوشش گیاهی، آب رودخانه و پرندگان مهاجر، به تدریج از اواسط پاییز، چشم‌انداز دیدنی تالاب را پدید می‌آورد و حداکثر تا اواسط بهار ادامه می‌یابد.

گردشگری

تالاب گاوخونی به تبع رودخانه زاینده‌رود همواره مورد توجه مورخان و سیاحان بوده است، شهر ورزنه و آثار و ابنیه تاریخی موجود در آن خود نشان‌دهنده توجه و استقبال مردم و حکام و متولیان امور به منطقه بوده است. در دوران فعلی، انگیزه‌های علمی و تحقیقی و مطالعه زیست‌محیطی آن برینندگان تالاب افزوده است.

هم اکنون مراجعین به تالاب، در درجه اول شکارچیان محلی و غیربومی هستند که به صورت قانونی و یا غیرقانونی طبیعت زیبای تالاب را مورد هجوم قرار می‌دهند. گروه دوم، پژوهشگران، استادان، کارشناسان و گروه‌های دانشجویی هستند

که برای تحقیق، مطالعه و یا آموزش به دیدار تالاب می‌آیند، و سوم کسانی که فقط به منظور گردش و تفریح می‌آیند که در شرایط فعلی بیشتر مردم محلی هستند. این گروه - بویژه افراد غیر محلی - بیشتر روزهای آخر هفته با تجهیزات کامل به منطقه سفر می‌کنند.

امروزه سازمان حفاظت محیط زیست طبق مقررات معمول - در سه روز آخر هفته مجوز شکار صادر می‌کند. آمدن شکارچی در روزهای فوق و تیراندازی در منطقه، موجب فرار پرندگان به سمت داخل تالاب می‌شود و تماشاگران را از زیباترین و جذاب‌ترین چشم‌اندازهای تالاب یعنی تجمع پرندگان در کنار ساحل محروم می‌سازد. بر مبنای مطالعات میدانی، در شرایط فعلی بازدیدکنندگان تالاب (گذشته از بازدیدکنندگان محلی) اعم از شکارچی و غیرشکارچی، اغلب گروه‌ها و قشرهای پردرآمد هستند، زیرا به جهت نیاز به وسایل نقلیه خاص و همچنین امکانات مناسب، سفر به گاوخونی برای همه امکان‌پذیر نیست.

تالاب و حوزه نفوذ

مردم شهر کهنسال ورزنه، مردمی خونگرم و اجتماعی هستند و به لحاظ روحیه و اندیشه باز، دارای سابقه بسیار خوب در استقبال از گردشگر و علاقه‌مند به توسعه گردشگری در منطقه می‌باشند. براساس مطالعات میدانی بیش از ۷۵ درصد مردم، توسعه گردشگری را در منطقه به عنوان یک فرصت بسیار مناسب برای توسعه منطقه دانسته‌اند و از این جهت برای مشارکت در این امر اعلام آمادگی کرده‌اند.

شهر ورزنه به لحاظ وجود شرایط و دیدگاههای مردم، قابلیت و امکان پذیرش گردشگر را دارد. گفتنی است که توسعه گردشگری در منطقه به تحقیق نه فقط بر روی شهر ورزنه بلکه بر کل منطقه آثار مثبت و تعیین‌کننده‌ای خواهد گذاشت.

طبیعت‌گردی و محیط زیست

بی‌تردید مهمترین و روشن‌ترین چهره و جلوه تالاب، بُعد بوم‌شناختی آن است. تالاب گاوخونی در شرایط فعلی به لحاظ زیست‌محیطی از سه جهت در مخاطره قرار دارد:

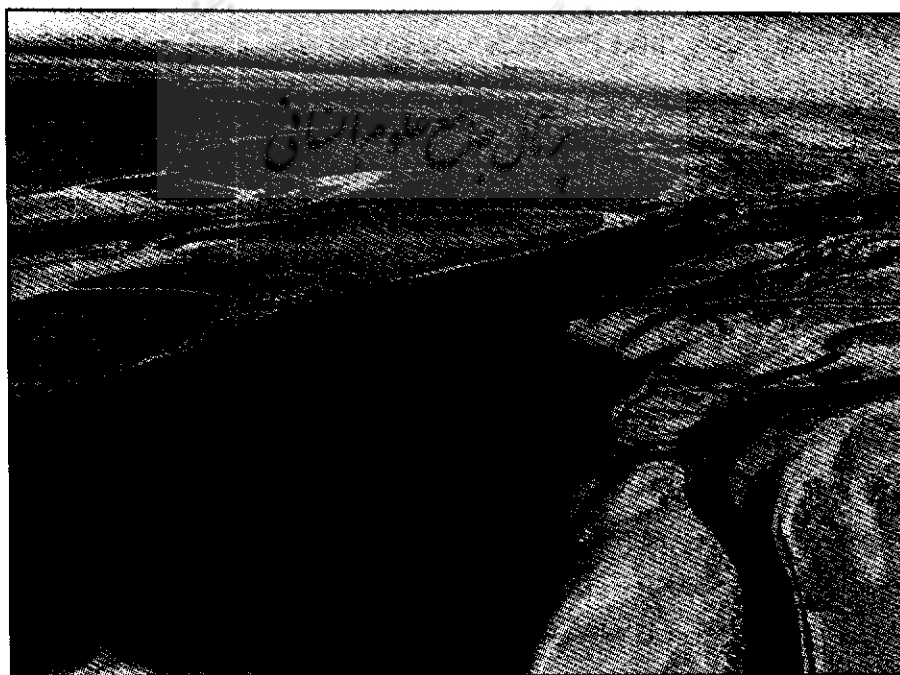
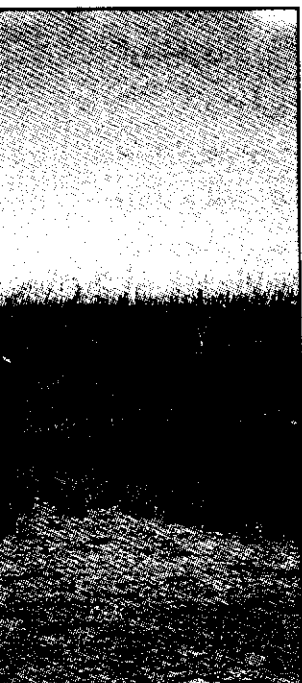
الف) شکارچیان قانونی و غیرقانونی بومی و غیر بومی. ب) برداشت بی‌رویه از پوشش گیاهی و همچنین تأثیر مخرب آبهای آلوده بر پوشش گیاهی. ج) کمبود آب و کیفیت نامناسب آب ورودی تالاب (که متأسفانه طی ماههای اخیر در این منطقه فاجعه ایجاد کرده است).

ولی گذشته از سایر موارد، گردشگر و گردشگری خود عاملی برای از بین بردن بوم‌سازگان طبیعی منطقه خواهد بود. این محدودیت بی‌تردید بزرگترین محدودیت تالاب برای گردشگری است. گفتنی است که این مشکل نه مشکل تالاب گاوخونی که مشکل معمول تمامی چشم‌اندازهای زیبا، بکر و جذاب طبیعت است. از نظر پژوهشگران این طرح، یکی از شرایط اساسی برای توسعه گردشگری در منطقه، دستیابی به راه‌حل دقیق و کارشناسانه برای پذیرش گردشگر با کمترین ضربه به بوم‌سازگان تالاب است.

قابلیتها و محدودیتها

قابلیت عمده مرداب گاوخونی طبیعت زیبا، متنوع، بکر، آرام، فرحبخش و تأمل برانگیز آن است که در دو بُعد تفریح و تدبیر جاذبه دارد. اما در کنار طبیعت تالاب که از آن قبلاً نیز سخن گفته‌ایم، برخی ویژگی‌ها و امکانات جنبی دیگر نیز در منطقه هست از جمله شهر ورزنه با سابقه طولانی - تاریخی، فرهنگ و سنتی منحصر به فرد، پوشش و گویش خاص و آثار و ابنیه تاریخی، خود زیبایی خاصی دارد. آمیختگی نادر جلوه‌های شهری و روستایی در ورزنه، روستاهای کوچک و بزرگ حوالی منطقه و بین راه با آثار دیدنی قابلیت ایجاد امکانات مناسب خدماتی و زمینه لازم برای سرمایه‌گذاری در راستای گردشگری در شهر ورزنه و حوالی آن، و بالاخره مردمی فرهنگ‌دوست، از قابلیت‌های مؤثر منطقه برای گردشگری است. گذشته از این، فصل گردشگری تالاب با هوای دل‌انگیز آن در زمانی که همه جا را سرما و برف پوشانده، جاذبه خاصی دارد.

در زمینه محدودیتها نیز می‌توان به این موارد اشاره کرد: وجود شکارچیان آن‌هم در روزهای آخر هفته، مخاطرات زیست‌محیطی ناشی از

حضور گردشگر، مشکل کمبود و آلودگی آب - که بویژه در سال اخیر سیمای کلی تالاب را متأثر ساخته است - عدم وجود جاده مناسب از ورزنه تا حواشی و اطراف تالاب، بن بست بودن تالاب و منطقه، محدودیت فصلی برای گردشگری است. در نهایت به اعتقاد مردم، بزرگترین علت استقبال کم گردشگران از تالاب گاوخونی، اطلاع نداشتن مردم از زیباییها و جاذبه های این منطقه دیدنی است.

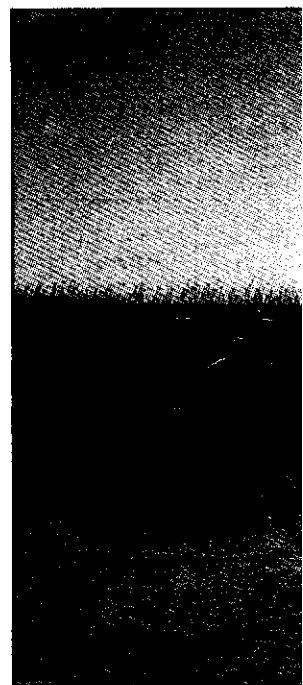
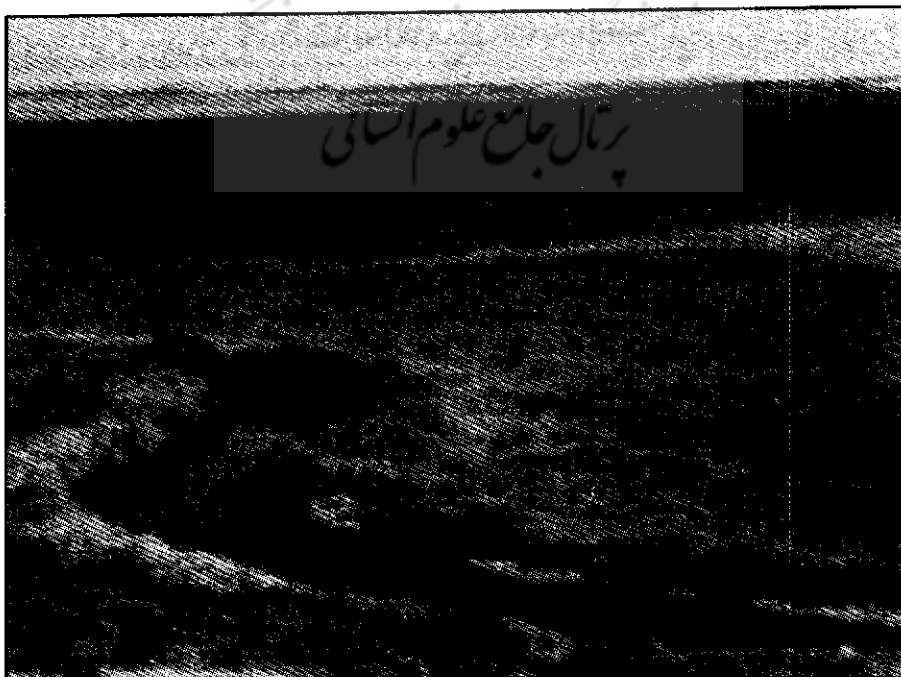
پیشنهادهای زیست محیطی

تالاب گاوخونی به هر حال به عنوان یک مجموعه زیبا و متنوع طبیعی، خواه ناخواه مورد توجه و استقبال مردمی که امروزه برای فرار از آلودگیهای دست ساخت خود، هر فرصتی را غنیمت خواهند شمرد، قرار خواهد گرفت. اما این مجموعه طبیعی باید به لحاظ زیست محیطی به دقت حفاظت شود. به نظر می رسد برای ایجاد هماهنگی بین مسائل زیست محیطی و گردشگری، چند فعالیت عمده ضروری است: الف) پیگیری جهت ثبت تالاب به عنوان منطقه حفاظت شده و جلوگیری از هرگونه شکار در منطقه، و در حال حاضر جلوگیری از شکار غیرقانونی و بدون مجوز مردم محلی و غیر محلی و تغییر روزهای شکار ضروری است.

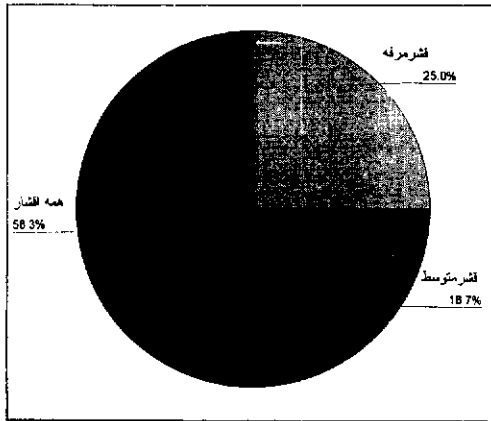
ب) همکاری و هماهنگی سازمانهای مربوط در فراهم آوردن شرایط بهینه زیست محیطی در تالاب. ج) همکاری و هماهنگی سازمانهای مربوط برای ایجاد شرایطی که گردشگر ضمن بیشترین استفاده منطقی از تالاب، کمترین ضربه را بر زیست بوم تالاب وارد آورد.

سایر پیشنهاد های ارائه شده در اصل طرح

- تشکیل ستاد توسعه گردشگری گاوخونی با همکاری سازمانهای مختلف ذی ربط.
- تهیه امکانات خدمات بهداشتی در حوالی گاوخونی و طول مسیر اصلی اصفهان تا گاوخونی.
- احداث جاده مواصلاتی به مراکز جمعیتی نزدیک (غیر از اصفهان) و اصلاح جاده های موجود مخصوصاً جاده ورزنه به گاوخونی.
- تهیه امکانات خدماتی و سرویس دهی در شهر ورزنه با توجه به ایجاد جاذبه های گردشگری، مبتنی بر فرهنگ محلی.
- بهره گیری از توانها، سنتها، هنر و قابلیت های منطقه ای برای ایجاد جاذبه و همچنین ایجاد فرصتهای اقتصادی در منطقه.
- آبراهه های منتهی به گاوخونی با نیزارهای حواشی آنها از زیباترین چشم اندازهای مجموعه

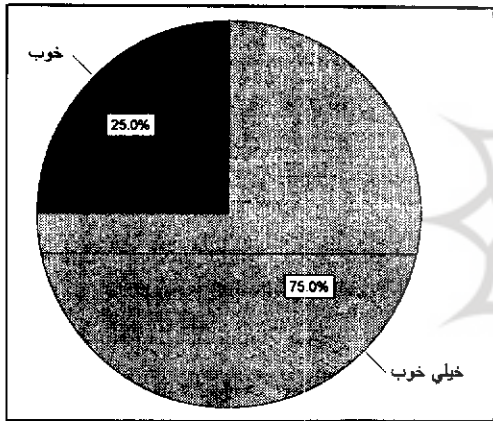

تالاب است. برای استفاده از این چشم‌اندازهای زیبا، قایقرانی بهترین و مفرح‌ترین امکان است. بر این اساس تأسیس یک مجموعه تفریحی - ورزشی قایقرانی (قایق پارویی و پایی) از شاخ‌کنار تا ورودی گاوخونی پیشنهاد می‌شود. این مسیر قایقرانی می‌تواند جایگزین جاده ماشین‌رو بین شاخ‌کنار تا ساحل تالاب گردد. در این زمینه یکی از مهمترین موارد، تأمین آب لازم رودخانه است. خوشبختانه زمان گردشگری در تالاب خود بهترین کمک‌کننده است، اما به هر حال اقدامات لازم در این زمینه ضروری است.

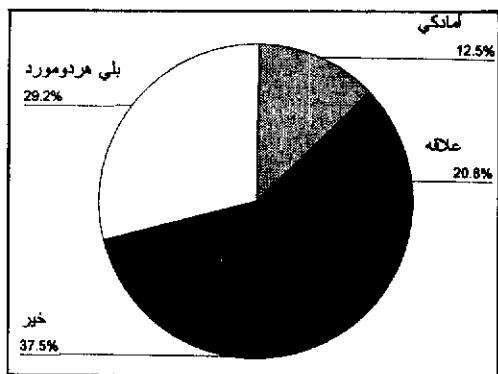
ترکیب ساختار اجتماعی گروه‌های گردشگر تالاب گاوخونی

- حاشیه رودخانه در شاخ‌کنار به عنوان ایستگاه آغاز محدوده مورد نظر گردشگاه در نظر گرفته می‌شود. این نقطه که به عنوان محل لنگرگاه و مبدأ حرکت قایقهای تفریحی محسوب می‌شود باید جهت تجمع گردشگران، آماده‌سازی، محوطه‌سازی و تسطیح شده و به امکانات و خدمات اولیه چون آب آشامیدنی، سرویس بهداشتی، پارکینگ و محل نصب چادر و چایخانه مجهز گردد.

پیش‌بینی برخورد مردم با گردشگران در صورت توسعه مرکز

- در کنار تالاب، ساحل شمالی بین تالاب و سیاهکوه، بهترین چشم‌انداز و مناسب‌ترین فضا برای اتراق مسافر است. این محل به عنوان مبدأ نهایی و محل اصلی تجمع و استراحت و تفریح مسافر در نظر گرفته می‌شود. در این محل ایجاد سرویسهای بهداشتی، محوطه‌سازی، نمازخانه، رستوران، چایخانه و همچنین امکانات اقامت مثل آلچنق، سکوهای نصب چادر، امکان اجاره چادر و سایر امکانات لازم برای اقامت ضروری است.

نظر مردم محلی در مورد سرمایه‌گذاری در زمینه گردشگری

- سیاهکوه گذشته از زیبایی‌های خاص خود، دارای موقعیتی مناسب برای کوهنوردی تفریحی و همچنین چشم‌اندازی زیبا بر دریاچه است. با توجه به فاصله کوه تا ساحل، تأمین سرویس بهداشتی در این محل ضروری است. در مراحل بعدی و به منظور توسعه مرکز، نصب اتاقک دیده‌بانی با تجهیزات دوربین و تلسکوپ برای استفاده از چشم‌انداز تالاب و همچنین شبهای زیبای کویر مناسب است.

- ایجاد، امکان پیاده‌روی و گشت تفریحی - تحقیقی در جنگلها با کمترین تخریب. بدین منظور نصب

تابلوه‌های معرفی گیاهان منطقه، راهنمای جاده‌ها و تابلوه‌های هشداردهنده برای استفاده صحیح از محیط ضروری است.

- در نظر گرفتن اکیپ‌های گشت راهنمایی و حفاظت و امنیت، جهت راهنمایی مسافران، حفاظت از محیط و حفظ امنیت مسافران.

- ایجاد زمینه‌های حداکثر استفاده از امکانات، سرمایه، تولیدات و مخصوصاً نیروی انسانی محلی جهت توسعه محل.

- معرفی تالاب و تبلیغ آن از طریق تهیه فیلم و نمایش آن در تلویزیون، نصب تابلوه‌های تبلیغاتی در شهرها و جاده‌های مشرف به منطقه، تهیه پوستر و عکس و چاپ بروشور و...

- ایجاد تعاونی‌های محلی جهت ارائه خدمات به گردشگران و همکاری در حفظ و نگهداری محیط زیست.

متأسفانه کمبود آب در دو سال اخیر آثار زیانباری بر کل بوم‌سازگان و بویژه حیات آبزیان و زمستان‌گذرانی پرندگان مهاجر داشته است. امید اینکه با نزول رحمت الهی و برنامه‌ریزی‌های لازم، مدیریت آب مشکل کمبود آب که بزرگترین مخاطره را برای تالاب دارد، مرتفع و در آینده نیز شاهد شادابی و طراوت و زیبایی گذشته تالاب باشیم.

□ با سپاس فراوان از آقای عزت‌الله آلیکی مسؤول واحد سمعی و بصری اداره کل منابع طبیعی اصفهان که عکسهای هوایی گاوخونی را در اختیار فصلنامه قرار داده‌اند.

منابع و مآخذ مورد استفاده در اصل تحقیق

حسینی ابری، سیدحسن. «مرداب گاوخونی»، نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، دوره دوم، شماره اول، مهر - اسفند ۱۳۶۱.

حسینی ابری، سیدحسن. «زاینده‌رود و استفاده از هرزآبهای آن»، نشریه دانشکده ادبیات و علوم دانشگاه اصفهان، شماره سوم، دوره دوم، مهر - اسفند ۱۳۷۰.

خوشحال، جواد. بررسی پدیده یخبندان در ارتباط با محصولات کشاورزی استان اصفهان، (پایان‌نامه کارشناسی ارشد) گروه جغرافیا، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ۱۳۷۰.

روزنامه اطلاعات، ویژه‌نامه اصفهان، شماره ۲۱۰۰۶، شنبه ۱۶ اسفند، ۱۳۷۵.

سازمان هواشناسی، سالنامه‌های هواشناسی، سازمان هواشناسی کشور، تهران.

شرکت کشت و دام جهاد تعاون اصفهان، احیای مراتع ورزته، اداره کل منابع طبیعی استان اصفهان، ۱۳۷۵.

شفیعی نیک‌آبادی، علی. گرگوبه (جرقوبه)، سرزمینی ناشناخته بر کران کویر، اصفهان، انتشارات غزل، ۱۳۷۶.

فرمانداری اصفهان، گزارش طرح‌ها و پروژه‌های در دست اقدام، مشکلات موجود و وضعیت فعلی بخشهای جرقوبه سفلی و علیا و بن‌رود، فرمانداری اصفهان، آذر ۱۳۷۵.

محبوبی صوفیانی، نصرت‌الله. مطالعه لیمونولوژیک و حفظ تعادل آبهای داخلی تالاب گاوخونی، اداره کل حفاظت محیط زیست استان اصفهان، ۱۳۷۵.

مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵، شهرستان اصفهان، مرکز آمار ایران، تهران، ۱۳۷۶.

مستوفی، حمدالله. نزهةالقلوب، به اهتمام و تصحیح گای لسترنج، تهران، انتشارات دنیای کتاب، ۱۳۶۲.

مسعینیان، محمدتقی. طرح تبدیل گاوخونی به منطقه حفاظت شده، اداره کل حفاظت محیط زیست، استان اصفهان، ۱۳۷۰.

منوری، سید مسعود. تالاب انزلی، انتشارات گیلکان، رشت، ۱۳۷۲.

مهریار، مسعود. رخساره باتلاق گاوخونی، اداره کل حفاظت محیط زیست استان اصفهان، ۱۳۶۴.

نسجاری، حبیب‌الله. بررسی عوامل مؤثر محیطی در پوشش گیاهی و تهیه ریشی تالاب گاوخونی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم گیاهی، دانشکده علوم، دانشگاه تربیت معلم، تهران، ۷۵-۱۳۷۴.

نوری، سیدهدایت‌الله، ارزیابی پتانسیل کشاورزی شهرستان اصفهان (به زبان آلمانی)، پایان‌نامه دکتری، دانشگاه وین، وین، ۱۹۹۵.

نیلوفری، پرویز. گزارش مقدماتی لزوم جنگلکاری باتلاق گاوخونی اصفهان، مجله زیتون، شماره ۵۱، آبان ۱۳۶۴. هنرفر، لطف‌الله. گنجینه آثار تاریخی اصفهان، انتشارات ثقی، اصفهان، ۱۳۵۵.